

СОЁЛЫН ЯАМ

**О.ЖАМЬЯН ГҮНГИЙН НАЙРУУЛСАН
ХЭЛ ЗҮЙН БИЧГҮҮД**

V

Улаанбаатар

2022

О.Жамьян гүнгийн найруулсан хэл зүйн бичгүүд

СОЁЛЫН ЯАМ

**О.ЖАМЬЯН ГҮНГИЙН НАЙРУУЛСАН
ХЭЛ ЗҮЙН БИЧГҮҮД**

V

Эрхэлсэн:

Доктор Э.Пүрэвжав

Монгол бичгээс хөрвүүлж галигласан:

Э.Оюунтунгалаг, М.Очирцэнд

Тайлбар зүүлт хийсэн: Э.Пүрэвжав, Б.Лхагважав

ISBN: 978-9919-9852-7-1

Оршил

Энэ бүтээл нь 30 хичээлээс бүрдсэн, 14 хуудастай сурах бичиг юм. Тус сурах бичгийг 1925 онд Улаанбаатар хот дахь Орос, Монголын хэвлэлийн хорооноос эрхлэн, хорголжин үсгийн бараар хэвлүүлжээ. Хичээл бүрийн агуулга нь дахин давтагдахгүй, монгол уламжлалт соёл, заншлын агуулгаас бүрджээ. Нэгдүгээр хичээл нь цагаан толгой, дэвсгэр үсэг, нэрийн нөхцөл, ах үсгийн тухай хичээлээс бүрджээ. Хоёрдугаар хичээл нь тооны нэр, гуравдугаар хичээл нь тойм тоо гэхчлэн цаг улирлын уламжлалт нэр, ураг садны нэр, өнгө зүс гэхчлэн олон сэдвийг хамарчээ.

Тус сурах бичигт дэвсгэр үсгийг залгаж бичих хагас үсэг, нэрийн тийн ялгалын нөхцөлүүдийг дагавар үсэг гэхчлэн нэрлэжээ. Нэгдүгээр хичээлийн төгсгөлд *“А-ийн аймгийн долоон үсэг бичгийн дунд адагт үл ормуй. Гагцхүү хүний нэр ба газрын нэрд болбоос хааяа дунд орох тул үүнийг аливаа бичигт ах үсэг болгожухуй”* хэмээн бичсэн нь эгшиг үсгүүдийг үгийн эхэнд титэмтэй, “ө, ү” үсгүүд шилбэтэй бичдэг ч, үгийн дунд, адагт тэдгээрийг орхиж бичдэг дүрмийг оноосон нэрд зөрчиж болно гэж бичжээ. Өнөө цагт монгол бичгээр гадаад үгийг тэмдэглэхдээ энэ дүрмээр “ү” үсгийг үгийн дунд, адагт шилбэтэй бичиж буй.

АНХ СУРАХ ХӨВГҮҮД ОХИДЫГ УДИРДАН СУРГАХ

ХИЧЭЭЛИЙН БИЧИГ

а э и о у ө ү. на нэ ни но ну нө нү.

ха га хо /ху/ го /гу/ хө /хү/ гө /гү/. ба бэ би бо бу бө бү.

па пэ пи по пу пө пү. са сэ си со су сө сү.

ша шэ ши шо шу шө шү. та тэ ти то ту тө тү.

да дэ ди до ду дө дү. ла лэ ли ло лу лө лү.

ма мэ ми мо му мө мү. ца цэ ци цо цу цө цү.

жа жэ жи жо жу жө жү. иа из ии ио иу иө иү.

ра рэ ри ро ру рө рү. хэ гэ хи ги хө гө хү гү.

ва вэ.

Энэ монголын нэгэн зуун арван хоёр цагаан толгой үсэг. Залгаж бичих хагас үсгүүд нь.

ай ар ан анг ад аг ас аб ау ал ам. Эдгээр 11 зүйлийг 11 аялгуугаар урвуулан бичсэнийг адилтган дуудваас үсгийг зөндөө төсөөлмүй.

Тайлбар үсгүүд нь.

дур тур даган дэгэн таган тэгэн бан /бэн/ йин бар /бэр/ ун /үн/ ууд /үүд/ а /э/ у /ү/ уу /үү/ иезн иезр ача /эчэ/ йи и эдгээр үсгүүд дагамуй. а-гийн аймгийн долоон үсэг бичгийн дунд ба адагт үл ормуй. Гагцхүү хүний нэр ба газрын нэрд болбоос хааяа дунд орох тул. Үүнийг аливаа бичигт бүрнээ ах үсэг болгожухуй.

Хоёрдугаар хичээл.

Нэг, хоёр, гурав, дөрөв, тав, зургаа, долоо, найм, ес, арав, хорь, гуч, дөч, тавь, жар, дал, ная, ер, зуу, мянга, түм, бум, сая. Арван нэг. Хорин хоёр. Гучин гурав. Хоёр мянга. Нэгэн зуун түмэн.

Гуравдугаар хичээл.

Арваад, хориод, гучаад, дөчөөд, тавиад, жараад, далаад, наяд, ерээд, зуугаад. Арав шахам, хорь гаруй, гуч гараад, дөчин хэд, тавь илүү. Жар хэртэй, дал орчим, ная ерээд. Арван хэдэн шавь буюу. Хориод шавьтай. Гучаад төгрөг буюу. Дөчөөд хэртэй төгрөг буй.

Дөрөвдүгээр хичээл.

Ноднин жилийн орлого. Уржнан жилийн зарлага. Өнгөрсөн жилийн гарлага. Энэ жилийн амуу. Ирэх жилийн эдийн засаг. Хойд жил хүртэл хоёр жил бүлгээ. Эдүгээгээс бүхэл гурван жил болбай. Энэ жил арван хоёр сартай.

Тавдугаар хичээл.

Хаврын уур, зуны туйл, намрын уур, өвлийн туйл. Хаврын уур дулаан. Зуны туйл халуун. Намрын уур сэрүүн. Өвлийн туйл хүйтэн. Дөрвөн улирлын дотор уур тэгш нь хавар намар болой.

Зургаадугаар хичээл.

Цагаан сар хаврын уур ормуй. Гурван сар цэцэг дэлгэрмүй. Их сар битүүн байна. Бага сар болбол битүүн үгүй. Сар бүрийн эхэн дунд адаг хэмээмүй. Жил бүр багш шалган үзмүй.

Долдугаар хичээл.

Нэгэн өдөр шөнө арван хоёр цаг хэмээмүй. Хулгана, үхэр, барс, туулай, луу, могой, морин, хонин, бичин, тахиа, нохой, гахай. Өдөр дунд морин цаг. Шөнө дунд хулгана цаг хэмээмүй. Бас ч эдүгээ цагийн хэмнүүрээр хорин дөрвөн цаг болгон хуваажухуй.

Наймдугаар хичээл.

Өвөг эцэг бүхэл далан настай, эмэг эх жаран таван настай. Төрсөн эцэг тавин нас. Төрсөн эх дөчин есөн нас. Эр эм хоёул зугаа хийхээр очвой. Ахмад хөвгүүн долоон настай.

Есдүгээр хичээл.

Төрөл, ураг, нөхөр, танил, хань. Төрөл болбол овог адил. Ураг болбол овог адилгүй. Нөхөр болбол найртай хүн. Танил болбол дэмий нийлэмжгүй хүн. Хань болбоос санаа нийлэлцсэн хүн болой.

Аравдугаар хичээл.

Миний нутаг баруун зүгт. Чиний нутаг өмнө зүгт. Түүний нутаг хойд зүгт. Үүний нутаг зүүн зүгт. Бидний аймаг баруун зүгт.

Арван нэгдүгээр хичээл.

Надур /надад/ цаас хоёр хуудас амуй. Чимадур /чамд/ бийр гурав ширхэг, түүнд бэх нэгэн хэсэг, үүнд янтай нэг, бидэнд шугам нэгэн иш буй тул бичиг бичихэд дутагдал үгүй болбой.

Арван хоёрдугаар хичээл.

Өдөр бүрийн хэрэглэл энэ юм хэний буй. Тэр малгай миний бус. Энд чиний гутал баймуй. Тэнд бидний хувцас үгүй. Миний алчуурыг цааш тавь. Чиний бүсийг тэр авбай. Үүний цамцыг би зээлэв.

Арван хоёрдугаар хичээл.

Эдүгээх цаг утга уянгыг бүрнээ хэрэглэх тул би болбол монгол бичиг заалгамуй. Чи болбол хятад бичиг үзнэ. Тэр болбол Ри Бэний (Японы) ном үзмүй. Энэ болбол орос хэл сурмуй. Бид болбол монгол хүн буй.

Арван дөрөвдүгээр хичээл.

Цасны өнгө цагаан. Нүүрсний өнгө хар. Цусны өнгө улаан. Ази тивийн хүн шар угсаатан. Огторгуйн өнгө хөх. Өвсний өнгө ногоон.

Арван тавдугаар хичээл.

О.Жамьян гүнгийн найруулсан хэл зүйн бичгүүд

Уул өндөр, даваа богино. Худаг гүн. Булаг гүехэн. Гудамж чухал. Тэндээс миний гэр хүртэл таван өртөө. Алд нь төөгөөс урт. Ямх нь тохойгоос бага.

Арван зургаадугаар хичээл.

Яс шөрмөсөөс хатуу. Мах шөрмөсөөс зөөлөн. Арьс бөсөөс бөх. Цаас бөсөөс хэврэг. Түүний бие идэр тул чийрэг. Миний бие буурай тул тамиргүй.

Арван долдугаар хичээл

Энэ гэр шинэ барьсан буюу. Тэр эд бараа хуучин буюу. Барыг барихуй нь бэрх. Туулайг барихуй нь хялбар. Алт болбол зэсээс сайн. Төмөр болбол мөнгөнөөс муу.

Арван наймдугаар хичээл.

Би ялдраар чиний тэнд очъё. Энэ өдөр лав ирэх байгаа. Энэ хэргийг дахин давтан хянавал сайн. Энд худалдаа улмаар хөгжиж. Түүнээс дутуугүй болбол хойч өдөр энэ зам эрс болбой.

Арван есдүгээр хичээл.

Тэр эдүгээ энэ хэргийг өчнөм. Би мөнөө энэ үсгийг цээжилмүй. Энэ өглөө чамд өгвэй. Мордох үес үүнийг үдэв. Өчигдөр шөнө зарцыг илгээв. Анх ням гарагт тушаав.

Хорьдугаар хичээл.

Толгой урагш болмуй. Хоёр гар төвшин болмуй. Зүүн хөл сунамуй, баруун хөл агдаймуй. Нүд үзэж чадмуй. Гар заан чадмуй. Амнаас үг гармуй. Хэлэндээ амтыг мэдмүй.

Хорин нэгдүгээр хичээл.

Бичгийн ширээн дээр цаас нэгэн хуудас, хонины үсэн бийр хоёр гурван ширхэг, багшийн өгүүлсэн нь өдөр бүрийн хооронд зурахуйг боловсруулбаас зохимуй.

Хорин хоёрдугаар хичээл.

Муур их. Хулгана бага. Хулгана муурыг үзвээс нүхэндээ ормуй. Муур хулганыг нүхний хажууд хүлээмүй. Хулгана аймшиггүй гарах үгүй. Нохой их. Муур бага. Муур нохойг үзээд гэрийн оройд авираад нохой нэхэж чадах үгүй муурын зүг дэмий хуцмуй.

Хорин гуравдугаар хичээл.

Таван сард бороон асгаран орвой. Тарианы доторх усан өндөр болоод тариачин чийгийг сийрүүлээд гурав дөрвөн эр эргэлдэн засахуйд амандаа тариалангийн дуу дуулжухуй.

О.Жамьян гүнгийн найруулсан хэл зүйн бичгүүд

Хорин дөрөвдүгээр хичээл.

Толгой дээдэд буй амуй. Хөл доодод буй. Цээж өмнөд буй. Ар хойдод буй. Толгойн доор мөр буй. Мөрний доор хоёр гар унжмуй.

Хорин тавдугаар хичээл.

Хөмсөг дээдэд буй. Нүд доорд буй. Уруул гадаадад буй. Хэл дотоодод амуй. Хамар дундад буй. Хоёр хажууд чих буй амуй.

Хорин зургаадугаар хичээл.

Эх газрын байдлыг таван тив болгон хуваажухуй. Бидний суусан газар Ази тивийн дунд газар хэмээмүй. Байгуулсан хот балгад цөөн, их төлөв мал үржүүлэн нүүдэллэн аж төрмүй.

Хорин долдугаар хичээл.

Аливаа адгуусан эх хөвгүүнийг дагалдан явахуй нь түүний чанарыг мэдмүй. Хөвгүүн дүү нар болсон хүн түүний эцэг эхээ ачилтугай, гарваас ах ихсээ хичээнгүйлтүгэй хэмээн багш надад сургасан билээ. Энэ үгийг бүү умарт хэмээвэй.

Хорин наймдугаар хичээл.

Бөс нь ург охор буй. Бөсийг хэмнэхүйд тохой, чийг хэрэглэмүй. Арван пүнийг нэгэн ямх болмуй. Арван ямхыг нэгэн тохой болгомуй. Арван тохойг нэгэн хос алд болгомуй.

Хорин есдүгээр хичээл.

Амууг хэмжвээс шинг хэрэглэмүй. Арван битүүг шин хэмээмүй. Арван шинг дүү хэмээмүй. Таван дүүг суулга хэмээмүй. Бидний улсад хагалбарласан тариалангийн газар нэн цөөн.

Гучдугаар хичээл.

Сургуулийн танхимд ороод сургах бичиг нэгэн дэвтрийг уншиж барав. Сургуулийн танхимаас чөлөө тавиад харив. Эцэг эх нь баярлаж бичгийг боловсруулаад үсгийг сурагтун. Өдөр бүр нэгэн цаг хэмээн тушаажухуй.

Монгол Улсын арван тавдугаар он дөрвөн сард.

Монголын ардын намын хэвлэл

Үнэ 5 мөнгө.

Улаанбаатар хот дахь Орос Монголын хэвлэлийн хороо.

Angq-a surqu köbegüd ökid-i uduridun suryaqu kičiyel-ün bičig

a e i o u ö ü. na ne ni no nu nö nü.

qa ya qo yo qö/qü/ yö/yü/. ba be bi bo bu bö bü.

fa fe fi fo fu fö fü. sa se si so su sö sü.

ša še ši šo šu šö šü. ta te ti to tu tö tü.

da de di do du dö dü. la le li lo lu lö lü.

ma me mi mo mu mö mü. ča če či čo ču čö čü.

ja je ji jo ju jö jü. ia ie ii io iu iö iü.

ra re ri ro ru rö rü. ke ge ki gi kö/kü/ gö/gü/.

wa we.

Ene mongyol-un nigen jaγun arban qoyar čayan toluyai üsüg.

jalγaju bičikü qayas üsüg-üd inü.

ai ar an ang ad aγ as ab au al am. Edeger 11 jüil-i 11 ayalayu-bar urbayulun bičigsen-i adalidqan dayudabasu üsüg-i jöngdegen tö sügelemüi.

Dayaburi üsüg-üd inü.

dur tur dayan degen tayan takin ban /ben/ yin bar /ber/ un /ün/ ud /üd/ a /e/ u /ü/ uu /üü/ iyar /iyer/ iyan /iyen/ ača /eče/ yi i edeger üsüg-üd dayamui. a-yin ayimay-un doluyan üsüg bičig-ün dumda ba aday-tur ülü orumui. γaγča-kü kümün-ü ner-e ba. γačar-un nar-a-dur bolbasu qay-a dumda oruqu tula. Egüni aliba bičig-tur bürin-e aq-a üsüg bolγajuqui.

Qoyaduγar kičiyel.

Nige qoyar γurba dörbe tabu jirγuy-a doluy-a naima yisü arba qori γučü döči tabi jira dala naya yere jaγu mingγ-a tüme bum say-a. Arban nige. Qorin qoyar. γučin γurba. Qoyar mingγ-a. nigen jaγun tüme.

Turbaduγar kičiyel.

Arbayad qoriγad γučiyad döčiged tabiyad jirayad dalayad nayayad yeriged jaγuyad arba siqam qori γarui γučü γarayad döčün kedü tabi ilegüü. jira kiritei dala orčim naya yeriged. Arban kedün šabi buyu. qoriγad šabi-tai γučiyad tögürig buyu. Döčiged kiritei tögürig bui.

Dörbedüger kičiyel.

Nidunun jil-ün orulay-a. Urjinun jil-ün jaruly-a önggeregsen jilün yaruly-a. Ene jil-ün amu. Irekü jil-ün ed-ün jasaγ. Qoyidu jil kürtel-e qoyar jil bölüge. Edüge-eče бүкүлi γurban jil ilegüü saratai.

Tabuduyar kičiyel.

Qabur-un aγur jun-u tuyil namur-un aγur ebül-ün tuyil qabur-un aγur dulayan. jun-u tuyil qalayun namur-un aγur serügün. Ebül-ün tuyil küiten. Dörben ularil-un dotur-a aγur tegsi inü qabur namur bolai.

γiryuduyar kičiyel.

Čayan sar-a qabur-un aγur orumui. γurban sar-a čečeg delgeremüi. Yeke sar-a bitegün bayin-a. baγ-a sar-a bolbal-a bitegün-ügei. Sarabüri-yin ekin aday kememüi. jilbüri baγsi silyan üjemüi.

Doluduyar kičiyel.

Nigen edür söni arban qoyar čay kememüi. Qulayan-a-ügei bars tauli luu moyai morin qorin bičün takiy-a noqai yaqai. Edür dumda morin čay. Söni dumda quluyan-a čay kememüi. Basaču edüge čay-un kemnegür-iyer qorin dörben čay bolγan qubiyajuqi.

Naimaduyar kičiyel.

Ebüge ečige бүкүлi dalan nasutai emege eke jiran tabun nasutai. Törügsen ečige tabin nasu. Törügsen eke döčün yesün nasu. Er-e em-e qoyayulan juγakir-e očibai. Aqamad köbegün doluyan nasutai.

Yesüdüger kičiyel.

Törül uruy nöbür tanil qani. Törül bolbal-a obuy adali. Uruy bolbal-a obuy adali-ügei. Nöbür bolbal-a nayirtai kümün. Tanil bolbal-a demei neyilemji-ügei kümün. Qani bolbasu sanay-a neyilelčegsen kümün bolai.

Arbaduyar kičiyel.

Minu nutuy barayun жүг-tü. Činu nutuy emün-e жүг-tü tegüni nutuy qoyidu жүг-tü. Egünü nutuy jegün жүг-tü biden-ü ayimay barayun жүг-tü.

Arban nigedüger kičiyel.

Nadur čayasu qoyar qaγudasu amui. Čimadur bir γurban sirkeg tegündür beke nigen keseg. Egündür yangtai nige. Biden-dür šuyum nigen esi bui tula bičig bičikü-dür dutaydal-ügei bolbai.

Arban qoyaduyar kičiyel.

Edür büri-yin kereglel ene yaγum-a ken-i bui. Tere malγ-a minu busu. Ende činu γutal [γutul] bayimui. Tende biden-ü qubčasu-ügei. Minu alčiuur [alčiyur]-i činayši talbi. Činu büse-yi tere abubai. Egüni čamča-yi bi jegelibe.

Arban qoyaduγar kičiyel.

Edügeki čay udq-a uyangγ-a-yi бүрин-e kereglekü tula. Bi bolbal-a mongγol bičig jiyalayamui. Či bolbal-a kitad bičig üjen-e. Tere bolbal-a li [ri] ben-ü nom üjemüi. Ene bolbal-a oros kele surumui. Bide bolbal-a mongγol kümün bui.

Arban dörbedüger kičiyel.

Časun-u öngge čayan. Negüresün-ü öngge qara. Čisun-u öngge ulayan. Azi tib-ün kümün sir-a uγsayatan oγtaryui-yin öngge köke. Ebesün-ü öngge noγuyan.

Arban tabuduγar kičiyel.

Aγula öndür dabay-a boγini. Qudduγ gün. Bulay güyüken. Gudumji čiqu. Tende-eče minu ger kürtel-e tabun örtege. Alda anu töge-eče urtu. Imaqu anu toqui-ača bay-a.

Arban jiryuduγar kičiyel.

Yasu sərbüsü-eče qatayu. Miq-a sirmüsün-eče jögelen. Arasu büs-eče böke. Čayasu büs-eče keberg. Tegünü bey-e ider tula čigiray. Minu bey-e bayurai tula tamir-ügei.

Arban doluduγar kičiyel.

Ene ger sin-e bariγsan buyu. Tere ed baray-a qaγučin buyu. Bars-i bariqui anu berke. Taulai-yi bariqui anu kilbar. Altan bolbal-a jēs-eče sayin. Temür bolbal-a mönggü-eče mayu.

Arban naimaduγar kičiyel.

Bi ildar-a-bar činu tende očiy-a. Ene edür lab irekü bayiy-a ene kereg-i dakin dabtan kinabal-a sayin. Ende qudalday-a ulam-iyar kögijjü. Tegünče dutaγu-ügei bolbal-a qoyiči edür ene jam eris bolbai.

Arban yesüdüger kičiyel.

Tere edüge ene kereg-i üjenem bi mönü-e ene üsüg-i čegejilemüi. Ene örlüge čimadur ögbei mordaqu üyes egüni üdebe. Öčügdür söni jaruča-yi ilegebe. Angq-a nim-a karay-tu tusiyaba.

Qoriduγar kičiyel.

Toluyai uraysi bolumui. Qoyar γar töbsin bolumui. Jëgün köl sunumui barayun köl ayduyimui. Nidü üjējü čidamui. γar jīyan čidamui. Aman-ača üge γarumui. Kelen-degen amta-yi medemüi.

Qorin nigedüger kičiyel.

Bičig-ün siregen deger-e čayasu nigen qayudasu qonin-u üse-yin bir qoyar γurban sirkeg bayši-yin ögüleksen inü edürbüri-yin qoyurundu jiruqui-yi bolbasurayulbasu jokimui.

Qorin qoyaduγar kičiyel.

Miyur yeke. quluγan-a bay-a. Quluγan-a miγur-yi üjebesü nüken-degen orumui. Miyur quluγan-a-yi nüken-ü qajīyu-dur küliyemüi quluγan-a ayumsiγ-ügei γarqu-ügei. Noqai yeke. miγur bay-a. Miyur noqai-yi üjegend gerün orui-dur abariγad noqai nekejü čidaqu-ügei miγur-yin jüg demei qučamui.

Qorin γurbaduγar kičiyel.

Tabun saradu boruyan asqaran orubai. Tariyan-u doturki usun öndür boluyad tariyačın čigig-i seyiregülüksen γurba dörben er-e ergildün jasqui-dur aman-dayan tariyalang-un dayu dayulajuqui.

Qorin dörbedüger kičiyel.

Toluyai degedü-dür bui amui. Köl dooradu-dur bui čegeji amün-e-dür bui. Aru qoyidu-dur bui. Toluyai-yin dooradu mörtü bui. Mörtün-ü door-a qoyar γar unjimui.

Qorin tabuduγar kičiyel.

Kömüske degedü-dür bui. Nidü dooradu-dur bui. Uruγul γadayadu-dur bui. Kele dotuyadu-dur amui. Qabar dumdadu-dur bui. Qoyar qajiu-dur čiki bui amui.

Qorin jiryuduγar kičiyel.

Eki γajar-un bayidal-i tabun tib bolγan qubiyajuqui. Biden-ü sayuγsan γajar Azi tib-ün dumda γajar kememüi. Bayiyuluγsan qota balγad čögen yeke tölüb mal ürejigülün negüdellen aju törümüi.

Qorin doluduγar kičiyel.

Aliba adayusun eke köbegün-i dayaldun yabuqui anu tegünü činar-i medemüi. Köbegün degüner boluγsan kümün tegünü ečige eke-ben açilatuyai γarbasu aq-a yekes-iyen kičiyenggüyiletügei kemen bayši nadur surγayγsan bile. Ene üge-yi büü umarta kemebei.

Qorin naimaduγar kičiyel.

Büs inü urtu oqur bui. Büs-i kemneküi-dür toqui či-yi kereglemüi. Arban fīn-i nigen imaqu bolumui. Arban imaqu-yi nigen toqui bolyamui. Arban toqui-yi nigen qoos alda bolyamui.

Qorin yesüdüger kičiyel.

Amu-yi kemjibesü šEng-i kereglemüi arban bitegü-yi šong kememüi. Arban šEng-yi deü kememüi. Tabun deü-yi sayuly-a kememüi biden-ü ulus-tur qayalburilaysan tariyalang-un yaǰar neng čögen

yučiduǰar kičiyel.

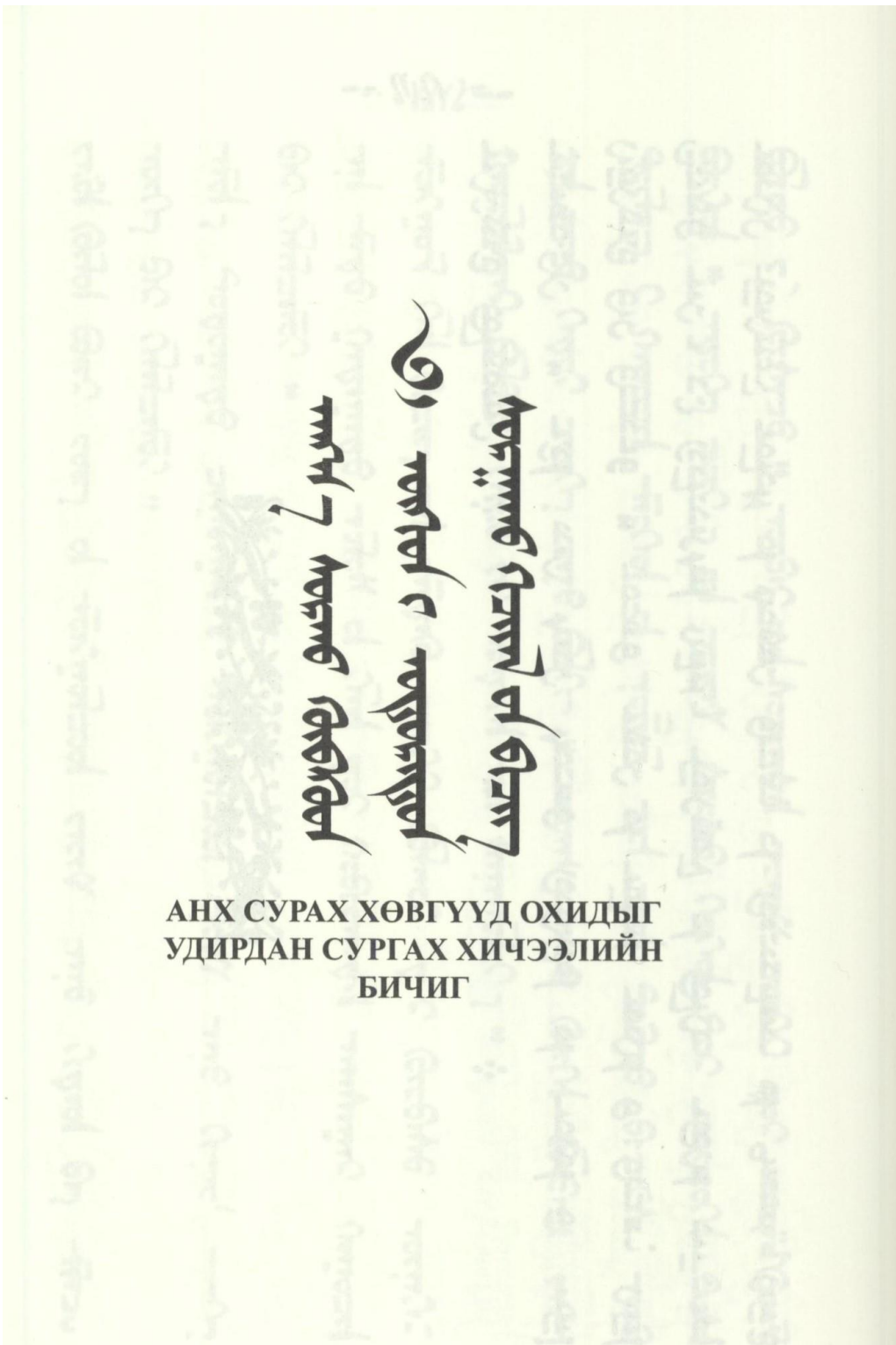
Suryayuli-yin tangkim-dur oruyad suryaqu bičig nigen debter-i ungsiǰu baraba suryaγuli-yin tangkim-ača čilüge talbiyad qariba. Ečige eke inü bayarlaǰu bičig-i bolbasurayulun üsüg-i suruytun edürbüri nigen čay kemen tusiyajuqui.

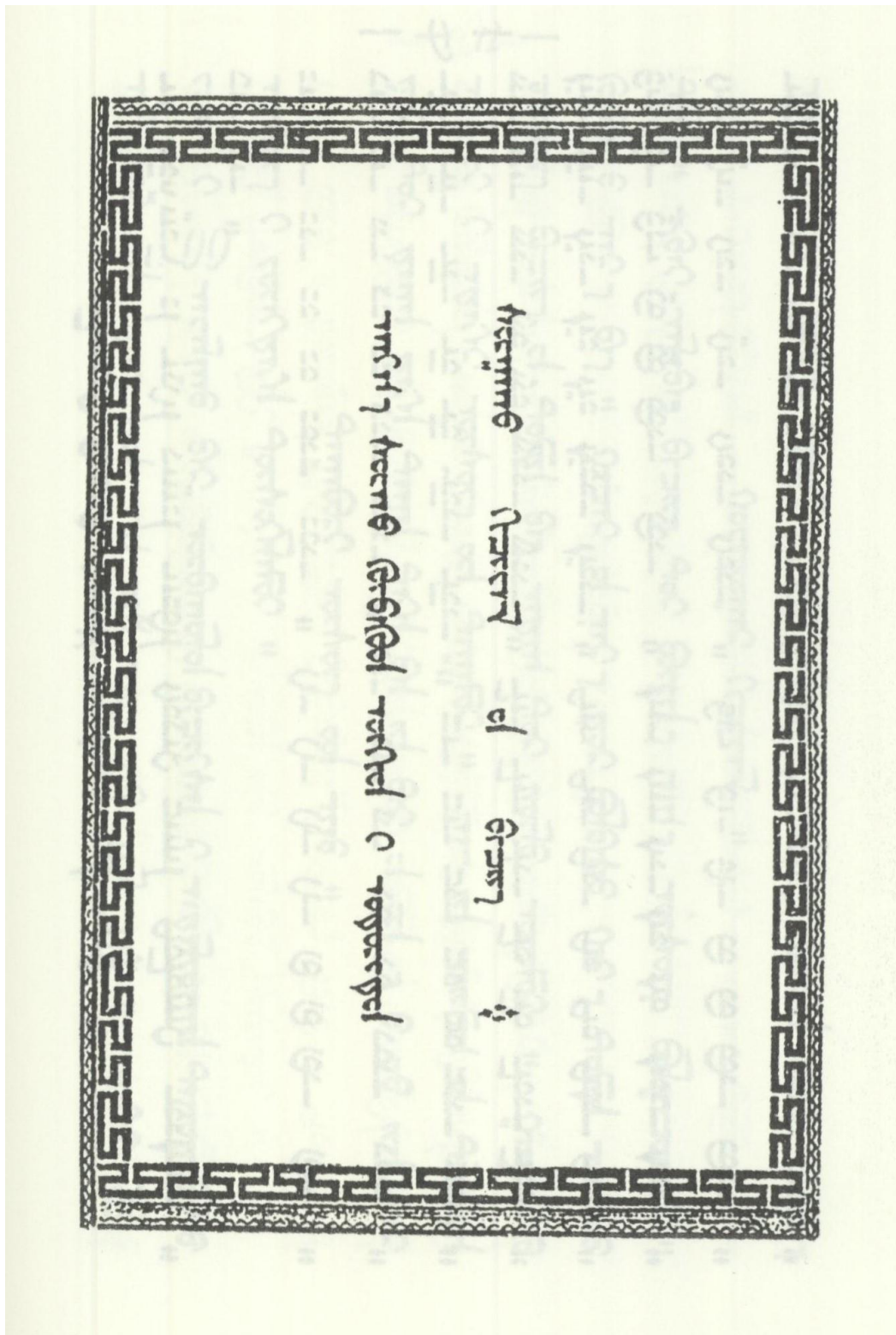
Mongyol ulus-un arban tabuduǰar on dörben sar-a-du.

Mongyol-un arad-un nam-un keblel

Ün-e 5 mönggü.

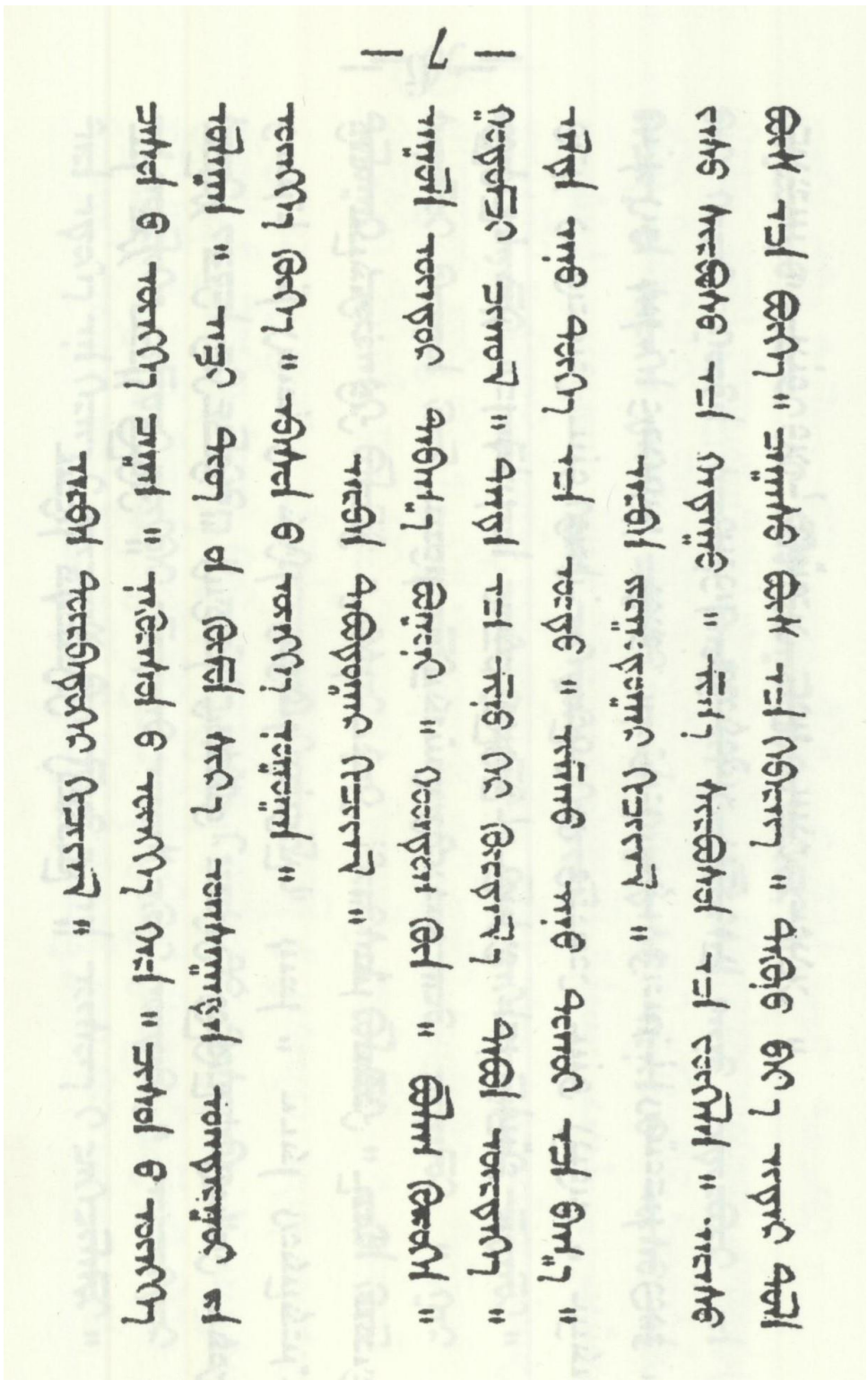
Ulayanbayatur qotan daki Oros Mongyol-un keblel-ün qoriy-a

1
 2
 3
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100

1
 2
 3
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100

|
 |
 |
 |
 |

4044 4045 4046 4047 4048 4049 4050 4051 4052 4053 4054 4055 4056 4057 4058 4059 4060
 4061 4062 4063 4064 4065 4066 4067 4068 4069 4070 4071 4072 4073 4074 4075 4076 4077
 4078 4079 4080 4081 4082 4083 4084 4085 4086 4087 4088 4089 4090 4091 4092 4093 4094
 4095 4096 4097 4098 4099 4100 4101 4102 4103 4104 4105 4106 4107 4108 4109 4110 4111
 4112 4113 4114 4115 4116 4117 4118 4119 4120 4121 4122 4123 4124 4125 4126 4127 4128
 4129 4130 4131 4132 4133 4134 4135 4136 4137 4138 4139 4140 4141 4142 4143 4144 4145
 4146 4147 4148 4149 4150 4151 4152 4153 4154 4155 4156 4157 4158 4159 4160 4161 4162
 4163 4164 4165 4166 4167 4168 4169 4170 4171 4172 4173 4174 4175 4176 4177 4178 4179
 4180 4181 4182 4183 4184 4185 4186 4187 4188 4189 4190 4191 4192 4193 4194 4195 4196
 4197 4198 4199 4200 4201 4202 4203 4204 4205 4206 4207 4208 4209 4210 4211 4212 4213
 4214 4215 4216 4217 4218 4219 4220 4221 4222 4223 4224 4225 4226 4227 4228 4229 4230
 4231 4232 4233 4234 4235 4236 4237 4238 4239 4240 4241 4242 4243 4244 4245 4246 4247
 4248 4249 4250 4251 4252 4253 4254 4255 4256 4257 4258 4259 4260 4261 4262 4263 4264
 4265 4266 4267 4268 4269 4270 4271 4272 4273 4274 4275 4276 4277 4278 4279 4280 4281
 4282 4283 4284 4285 4286 4287 4288 4289 4290 4291 4292 4293 4294 4295 4296 4297 4298
 4299 4300 4301 4302 4303 4304 4305 4306 4307 4308 4309 4310 4311 4312 4313 4314 4315
 4316 4317 4318 4319 4320 4321 4322 4323 4324 4325 4326 4327 4328 4329 4330 4331 4332
 4333 4334 4335 4336 4337 4338 4339 4340 4341 4342 4343 4344 4345 4346 4347 4348 4349
 4350 4351 4352 4353 4354 4355 4356 4357 4358 4359 4360 4361 4362 4363 4364 4365 4366
 4367 4368 4369 4370 4371 4372 4373 4374 4375 4376 4377 4378 4379 4380 4381 4382 4383
 4384 4385 4386 4387 4388 4389 4390 4391 4392 4393 4394 4395 4396 4397 4398 4399 4400
 4401 4402 4403 4404 4405 4406 4407 4408 4409 4410 4411 4412 4413 4414 4415 4416 4417
 4418 4419 4420 4421 4422 4423 4424 4425 4426 4427 4428 4429 4430 4431 4432 4433 4434
 4435 4436 4437 4438 4439 4440 4441 4442 4443 4444 4445 4446 4447 4448 4449 4450 4451
 4452 4453 4454 4455 4456 4457 4458 4459 4460 4461 4462 4463 4464 4465 4466 4467 4468
 4469 4470 4471 4472 4473 4474 4475 4476 4477 4478 4479 4480 4481 4482 4483 4484 4485
 4486 4487 4488 4489 4490 4491 4492 4493 4494 4495 4496 4497 4498 4499 4500 4501 4502
 4503 4504 4505 4506 4507 4508 4509 4510 4511 4512 4513 4514 4515 4516 4517 4518 4519
 4520 4521 4522 4523 4524 4525 4526 4527 4528 4529 4530 4531 4532 4533 4534 4535 4536
 4537 4538 4539 4540 4541 4542 4543 4544 4545 4546 4547 4548 4549 4550 4551 4552 4553
 4554 4555 4556 4557 4558 4559 4560 4561 4562 4563 4564 4565 4566 4567 4568 4569 4570
 4571 4572 4573 4574 4575 4576 4577 4578 4579 4580 4581 4582 4583 4584 4585 4586 4587
 4588 4589 4590 4591 4592 4593 4594 4595 4596 4597 4598 4599 4600 4601 4602 4603 4604
 4605 4606 4607 4608 4609 4610 4611 4612 4613 4614 4615 4616 4617 4618 4619 4620 4621
 4622 4623 4624 4625 4626 4627 4628 4629 4630 4631 4632 4633 4634 4635 4636 4637 4638
 4639 4640 4641 4642 4643 4644 4645 4646 4647 4648 4649 4650 4651 4652 4653 4654 4655
 4656 4657 4658 4659 4660 4661 4662 4663 4664 4665 4666 4667 4668 4669 4670 4671 4672
 4673 4674 4675 4676 4677 4678 4679 4680 4681 4682 4683 4684 4685 4686 4687 4688 4689
 4690 4691 4692 4693 4694 4695 4696 4697 4698 4699 4700 4701 4702 4703 4704 4705 4706
 4707 4708 4709 4710 4711 4712 4713 4714 4715 4716 4717 4718 4719 4720 4721 4722 4723
 4724 4725 4726 4727 4728 4729 4730 4731 4732 4733 4734 4735 4736 4737 4738 4739 4740
 4741 4742 4743 4744 4745 4746 4747 4748 4749 4750 4751 4752 4753 4754 4755 4756 4757
 4758 4759 4760 4761 4762 4763 4764 4765 4766 4767 4768 4769 4770 4771 4772 4773 4774
 4775 4776 4777 4778 4779 4780 4781 4782 4783 4784 4785 4786 4787 4788 4789 4790 4791
 4792 4793 4794 4795 4796 4797 4798 4799 4800 4801 4802 4803 4804 4805 4806 4807 4808
 4809 4810 4811 4812 4813 4814 4815 4816 4817 4818 4819 4820 4821 4822 4823 4824 4825
 4826 4827 4828 4829 4830 4831 4832 4833 4834 4835 4836 4837 4838 4839 4840 4841 4842
 4843 4844 4845 4846 4847 4848 4849 4850 4851 4852 4853 4854 4855 4856 4857 4858 4859
 4860 4861 4862 4863 4864 4865 4866 4867 4868 4869 4870 4871 4872 4873 4874 4875 4876
 4877 4878 4879 4880 4881 4882 4883 4884 4885 4886 4887 4888 4889 4890 4891 4892 4893
 4894 4895 4896 4897 4898 4899 4900 4901 4902 4903 4904 4905 4906 4907 4908 4909 4910
 4911 4912 4913 4914 4915 4916 4917 4918 4919 4920 4921 4922 4923 4924 4925 4926 4927
 4928 4929 4930 4931 4932 4933 4934 4935 4936 4937 4938 4939 4940 4941 4942 4943 4944
 4945 4946 4947 4948 4949 4950 4951 4952 4953 4954 4955 4956 4957 4958 4959 4960 4961
 4962 4963 4964 4965 4966 4967 4968 4969 4970 4971 4972 4973 4974 4975 4976 4977 4978
 4979 4980 4981 4982 4983 4984 4985 4986 4987 4988 4989 4990 4991 4992 4993 4994 4995
 4996 4997 4998 4999 5000

1
 2
 3
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100

